

HĂINUȚĂ DE BOTEZ

Viorica SLĂDESCU

Scurtă prezentare a unei piese de costum de tip occidental

Propunem atenției dumneavoastră, prezentarea pe scurt, a unei piese de costum de tip occidental, aflată în patrimoniul secției de Artă Medievală Românească a Muzeului Național de Artă: costum de botez. Textila urmează a fi restaurată în vederea expunerii în sălile muzeului.

Cercetarea științifică a piesei a presupus investigații de natură diferită:

- istorice - referitoare la proveniența piesei, tipul de croi și perioada istorică căreia aceasta îi aparține,

- tehnice - referitoare la tipurile de contexturi ale materialelor textile care compun obiectul, precum și la specificul țesăturii Jaqard,

- fizico-chimice,

precum și experiențe referitoare la comportamentul unor materiale și substanțe ce urmează a fi utilizate în procesul propriu-zis de restaurare.

Rezultatul acestor studii îl prezentăm în acest material informativ, definitivarea procesului de restaurare al piesei va constitui subiectul unui alt material.

1. Studiul istoric - referitor la proveniența piesei, perioada istorică și tipul de croi.

Documentația lucrării indică proveniența ei din colecția Muzeului de Artă Națională Carol I, înființat de primul rege al României, și care adăpostea piese etnografice, textile bisericești sau țesături și broderii occidentale.

Studiind bibliografia de specialitate am dorit să găsim costume similare din punct de vedere al croiului și tipului de material, pentru a putea încadra temporal piesa și a-i stabili aria geografică de proveniență.

Singurele similitudini posibile sunt veșmintele de copii reproduse în picturile de secol XVII. Asemănările constau în tipurile de țesătură (jaqard) și mai puțin în croi, dar acest lucru se poate explica prin funcționalitatea diferită a pieselor, știut fiind faptul că costumul de botez este utilizat o singură dată, într-o ocazie rituală, ca urmare, el poate fi realizat și din țesătură mai veche, recroită și reasamblată. Aceasta ar fi explicația acestei rochițe croită în maniera secolului XVII, dar, din material aparținând secolului XVIII, așa cum o demonstrează studiul referitor la tipul de țesătură. Știind faptul că regele Carol I al României nu a avut decât un singur copil, o fetiță decedată la vârsta de 4 ani, și luând în calcul unicitatea și valoarea piesei studiate precum și prezența ei în colecția primului muzeu românesc înființat de familia regală, putem avansa ipoteza apartenenței rochiței acestui copil; oare numai valoarea ei materială a fost cauza păstrării ei în muzeu de peste

50 de ani, sau se adaugă valoarea sentimentală pe care ea o reprezenta pentru familia regală?

2. Studiul tehnicii și a materialelor

Rochița este croită din trei tipuri diferite de materiale: mătase lyoneză, pentru avers și, tafta și atlas, pentru revers. Aceste materiale au fost analizate din aceeași perspectivă (desime, tip de răsucire, tipuri de flotare) definindu-li-se tipul de tehnică textilă în care au fost executate.

Studiul istoric a indicat ca posibil tip de material ce compune fața rochiței jaquardul de secolul XVIII. Datoria noastră, ca restauratori, era certificarea acestei ipoteze în eventualitatea consolidării ca aspect de reconstituire a întregii piese, tehnica de realizare a textilei era extrem de importantă pentru a stabili modul de flotare, pe față și pe dosul materialului, a firelor de băteală.

Studiul tehnicii de execuție, a țesăturii de mătase, a însemnat nu doar investigațiile fizico-chimice pentru determinarea tipurilor de materiale, ci și identificarea pasului țesăturii și încadrarea ei exactă între tipurile de țesături similare.

Țesătura care compune fața rochiței este din mătase ripsată, de culoare crem, cu două tipuri de ornamente, obținute prin broșarea țesăturii de fond. Ripsurile țesăturii de fond au efect de urzeală, efect obținut prin folosirea unui mănunchi de fire, pentru băteală, intersectată cu o urzeală formată din fire dese și fine. Legătura astfel obținută poartă numele de “rips transversal”, datorită dungilor formate pe suprafața țesăturii rezultate dintr-o astfel de împletire.

Broșarea se execută, în general, pe o țesătură care prezintă în compunere o legătură pânză sau o alta, cu flotări scurte de fire. Țesăturile broșate formează pe față figuri, diferit colorate, reliefate, detașate de fond, funcție de desenul dorit. Pentru formarea acestora se utilizează un fir separat, fir care va forma figura, prin flotări lungi sau scurte, funcție de cerințele desenului, pe deasupra țesăturii și pe dedesubtul ei, în același loc, în același mod, broșarea se face pe ambele fețe ale țesăturii. Pe față desenul se conturează clar, punctul de început și de terminație al acestuia fiind lesne de observat; în schimb, pe dos, aceste puncte, deși existente, nu se văd în totalitate, datorită sistemului de fire care se formează, prin treceri de la un motiv la altul, direct, fără întreruperi, ca pe față.

Desimea este de 57 fire pentru urzeală și 22 mănunchiuri pentru băteală pe o suprafață de 1 cm². Fiecare mănunchi conține aproximativ 15 fire de mătase fină.

Concluzia investigațiilor a fost aceea că țesătura este deosebit de valoroasă prin finețe, cromatică rafinată, eleganța decorului și, nu în ultimul rând, raritatea ei în cadrul pieselor textile occidentale din colecția românească, acest lucru explicându-se și prin reutilizarea ei pentru crearea acestui fermecător costum de botez.

3. Studiul de croi

Având în vedere specificul realizării acestui costum (din material recuperat) precum și tehnica de curățare și consolidare pe suport, care va propune demontarea rochiței și detașarea tuturor materialelor ei componente, am realizat o serie de relevee vizând: tipul materialelor, asamblarea lor în formă originală, localizarea fragmentelor de pe față rochiței.

Scopul lor este de a face piesa în formă originală, respectând informațiile furnizate de martori (Foto alb-negru , diapozitive), după ce costumul a fost supus tuturor operațiunilor de conservare și restaurare necesare.

Costumul este croit din țesătură de mătase, cunoscută și sub denumirea “mătase de Lyon”, având ca dubluri: atlas - pentru fustă și tafta - pentru corsaj și mâneci. Veșmântul este decorat cu trei tipuri de galon și dantelă din fir metalic. Datorită funcționalității ei, rochița este desfăcută pe mijlocul spatelui și pe linia mediană a mânecilor, ea trebuind să îmbrace foarte ușor copilul nou-născut, prinderea de corpul acestuia făcându-se printr-un sistem de bride.

Rochița este formată din 3 părți:

- *corsajul*: este compus din 18 fragmente, cusute între ele manual, aversul și reversul fiind mozaicate într-o singură bucată; răscoiala gâtului (decolteul) are forma ovoidală, mai îngust în partea de jos, lăsându-se spre umeri. Fragmentele care compun corsajul, sunt croite astfel încât îmbinarea lor să păstreze o anumită simetrie, excepție făcând cele mici, plasate pe cei doi umeri în partea de sus, și cele două pense situate între piepți și umeri. Partea inferioară a corsajului este croit în forma literei “V”, cu vârful îndreptat în jos.

- *fusta*: este croită din două fragmente principale, cusute pe mijloc în așa fel ca motivul decorativ al țesăturii să fie simetric, simetrie tip “oglină”, fiecare fragment principal fiind completat cu câte două fragmente secundare pentru întregirea necesarului de material.

Fusta este montată în cute, imediat sub marginea inferioară a corsajului, conferindu-i o ampoare treptată astfel: pornind de la 42,5 cm în talie până la 107 cm la poale. Partea superioară a fusteii este croită în aceeași formă a literei “V”, ca și corsajul, pentru a putea fi îmbinate.

Cutele, în număr de 14, cu deschidere spre exterior, sunt situate central stânga-dreapta, față de linia mediană a fusteii, pe o distanță de 23,5 cm, dar nu pe întreaga lungime a taliei. Aceste cute nu sunt nici egale nici uniforme.

- *mânecile*: sunt croite în formă de semicerc, din două părți, îmbinate pe linia de braț, iar pe linia umărului lăsată liberă, prinderea făcându-se prin înnodarea unor bride.

Mâneile sunt de altfel singurele părți ale costumului care prezintă avers și revers, croitul părților diferind. partea din față, la îmbinarea cu corsajul, pe linia umărului, este croită oblic față de bust. Spatele mânecilor prezintă un croi aproximativ simetric cu cel al feței, păstrând linia acestuia până la jumătatea inferioară; de aici pornește tăiată pe un semioval formând un unghi ascuțit cu vârful îndreptat în sus (releveu revers).

Între mâneci și piepți sunt două pense de formă triunghiulară, vârful triunghiului este îndreptat în jos, fiecare pensă, formată din două fragmente, cusute manual între ele. Mânecile au două pave, de formă triunghiulară, situate în partea de subbraț.

Diagnostic

Cercetarea științifică referitoare la istoric, tehnica materialelor și tehnica de asamblare originală, precum și analiza atentă privind starea de conservare a tuturor materialelor conținute au reliefat o stare de conservare precară, caracterizată de pierderi ale firelor textile, ceea ce a determinat desfacerea armăturilor țesăturilor.

La firele metalice din decorația costumului, se manifestă un proces de oxidare, în măsură redusă.

Calitatea materialului de fond, raritatea și eleganța unor astfel de piese textile, care conservă nu numai moda unei vremi, ci și mărturii documentare interesante, au reprezentat tot atâtea motive pentru includerea rochiței în programul de restaurare al Laboratorului de Conservare și Restaurare Textile al Muzeului Național de Artă.

Valoarea piesei, precum și complexitatea tehnicii de tratament (curățire, consolidare, restaurare) au determinat și realizarea unor mostre, prin care au fost propuse diferite tipuri de puncte, de materiale textile și ceea ce urmează a fi utilizate efectiv pentru procesul de conservare și restaurare a costumului.

Un alt set, separat, de mostre evidențiază rezultatele probelor de curățare, cu diferiți agenți de spălare, pentru a justifica fiecare soluție în parte, funcție de tipul de material, grad de degradare și valoare intrinsecă.

Repunerea sa în stare de expunere are în vedere și creerea unui sistem propriu de conservare, astfel încât piesa să bucure vizitatorul ce va parcurge sălile Muzeului Național de Artă al României, în căutarea de frumos.